

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem Ing. Mgr. Martinem Jakubem Brusem ve věci

žalobkyně: **Ing. J. N.**, narozena X,
bytem X,
zastoupena Mgr. Ing. Mgr. Jiřím Dostálem, advokátem,
sídlem náměstí 1. máje 101/2, 430 01 Chomutov,

proti

žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**,
sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 5. 10. 2022, č. j. X,

takto:

I. Žaloba se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou podanou v zákonem stanovené lhůtě domáhala zrušení rozhodnutí žalované ze dne 5. 10. 2022, č. j. X, kterým byly zamítnuty námitky žalobkyně a bylo potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 20. 6. 2022, č. j. X, jímž žalovaná podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) přiznala žalobkyni od 6. 3. 2022 vdovský důchod ve výši 9 233 Kč měsíčně, jehož procentní výměra se podle nařízení vlády č. 35/2002 Sb. od Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

června 2022 zvýšila na 5 771 Kč, a výše důchodu tak činila 9 671 Kč měsíčně. Žalobkyně v žalobě současně požadovala, aby soud uložil žalované povinnost nahradit žalobkyni náklady soudního řízení.

Žaloba

2. V žalobě žalobkyně konstatovala, že napadené rozhodnutí je nezákonné, neboť spočívá na nesprávném právním posouzení, případně na nesprávně zjištěném skutkovém stavu. Namítala, že žalovaná při výpočtu výše jejího vdovského důchodu vyšla z pouhé strohé formulace výpočtu, aniž by zohlednila podstatné rozhodné skutečnosti. Podle žalobkyně měla žalovaná vzít při výpočtu výše vdovského důchodu v potaz též skutečnost, že její zemřelý manžel v průběhu pobírání invalidního důchodu, který mu byl vyplácen od roku 2009, opět nastoupil do zaměstnání, přičemž mu ze mzdy bylo strháváno zdravotní a sociální pojištění. Tyto příjmy však žalovaná nezapočítala manželovi žalobkyně do invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, který vypočítala ze starých údajů z roku 2009. Z důvodu zhoršeného zdravotního stavu však zemřelý manžel žalobkyně nepodal proti rozhodnutí o výši invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně opravný prostředek. Tím, že žalovaná nevzala při výpočtu výše vdovského důchodu žalobkyně v potaz veškeré výdělků jejího zemřelého manžela, tedy nejen vyplácený invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, ale též jeho příjmy z následných zaměstnání, dopustila se podle žalobkyně porušení příslušných ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“) a zákona o důchodovém pojištění a také porušení práva na spravedlivý proces, práva vlastnit majetek a legitimního očekávání nabytí majetku. Žalobkyně podotkla, že se nachází ve velmi tíživé životní situaci, musí se vyrovnat se ztrátou životního partnera, který rovněž přinášel do rodinného rozpočtu finanční prostředky, jejichž absence je pro žalobkyni citelná. Poznamenala, že je odkázána na vdovský důchod, který dostatečně nereflektuje příjem manžela žalobkyně po dobu jeho života.

Vyjádření žalované k žalobě

3. Žalovaná ve svém vyjádření předeslala, že námitky žalobkyně neobstojí ve světle relevantní právní úpravy. Připomněla, že při změně stupně invalidity je bez významu, zda v období po přiznání invalidního důchodu byl dotyčný výdělečně činný, když na výši přiznaného invalidního důchodu nemá souběžný výkon zaměstnání vliv. Podle žalované pak žalobkyně samotný výpočet invalidního důchodu zemřelého manžela nesporně. Ohledně podrobného vysvětlení výpočtu vdovského důchodu žalobkyně založeného na výši invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně jejího zemřelého manžela žalovaná odkázala na napadené rozhodnutí. Vzhledem k zákonodárcem zvolené konstrukci nároku žalovaná nemohla podle svého názoru postupovat odlišně. Žalovaná proto navrhla, aby soud žalobu zamítl jako zcela nedůvodnou.

Replika žalobkyně k vyjádření žalované

4. Žalobkyně ve své replice zopakovala, že rozhodnutí žalované spočívá na nesprávném právním posouzení, neboť žalovaná nesprávně vypočetla její vdovský důchod v důsledku chybně vypočteného invalidního důchodu jejího zemřelého manžela.

Ústní jednání soudu

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

5. Při jednání soudu konaném dne 6. 6. 2023 právní zástupce žalobkyně v plném rozsahu trval na podané žalobě. Podotkl, že žalobkyni připadl způsob výpočtu jejího vdovského důchodu nespravedlivý. Žalovaná totiž vycházela z invalidního důchodu vypočítaného v roce 2009, aniž by zohlednila další příjmy zemřelého manžela, který v době pobírání invalidního důchodu pracoval a platil sociální a zdravotní pojištění.
6. Pověřená pracovnice žalované při tomtéž jednání odkázala na písemné vyjádření k žalobě a uvedla, že žalovaná postupovala při výpočtu důchodů v souladu s platnými právními předpisy.

Posouzení věci soudem

7. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal v řízení podle části třetí hlavy druhé prvního dílu zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), který vychází z dispoziční zásady vyjádřené v § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 věť druhé a třetí a v § 75 odst. 2 věť první s. ř. s. Z této zásady vyplývá, že soud přezkoumává zákonnost rozhodnutí správního orgánu pouze v rozsahu, který žalobce uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení napadeného rozhodnutí ve smyslu § 72 odst. 1 s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že rozhodnutí správního orgánu nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení, a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních bodů musí soud přihlídnout toliko k vadám napadeného rozhodnutí, k nimž je nutno přihlížet bez návrhu nebo které vyvolávají nicotnost napadeného rozhodnutí podle § 76 odst. 2 s. ř. s. Takové nedostatky však v projednávané věci nebyly zjištěny.
8. Na tomto místě soud předesílá, že po přezkoumání skutkového a právního stavu, po prostudování obsahu předloženého správního spisu a po uskutečněném jednání dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
9. Z obsahu správního spisu soud zjistil následující skutečnosti podstatné pro rozhodnutí o žalobě. Rozhodnutím ze dne 2. 2. 2011 žalovaná přiznala manželovi žalobkyně L. N. od 10. 12. 2010 invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně. Podle osobního listu důchodového pojištění ze dne 25. 1. 2011 činil jeho výpočtový základ za roky 1986 až 2009 částku 10 863 Kč a doba pojištění pro výpočet invalidního důchodu činila 4 267 dnů. Rozhodnutím ze dne 12. 10. 2012 žalovaná zvýšila manželovi žalobkyně invalidní důchod na invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně, a to již od původního data přiznání, tj. od 10. 12. 2010. Rozhodnutím ze dne 16. 3. 2022 žalovaná zvýšila manželovi žalobkyně invalidní důchod na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, a to od 11. 1. 2022. Invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně činil 14 566 Kč měsíčně, z toho základní výměra 3 900 Kč měsíčně a procentní výměra 10 666 Kč měsíčně. Při stanovení procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně žalovaná vyšla z procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně (5 333 Kč měsíčně) a vynásobila ji koeficientem 2, který vypočetla jako podíl procentní sazby výpočtového základu odpovídajícího novému stupni invalidity (1,5 %) a procentní sazby výpočtového základu odpovídajícího dosavadnímu stupni invalidity (0,75 %). Podle výpisu z informačního systému základních registrů L. N. zemřel dne X. Žalobkyně dne 13. 4. 2022 požádala o vdovský důchod po zemřelém manželovi. Čestným prohlášením ze dne 24. 6. 2022 žalobkyně prohlásila, že se zemřelým manželem žila v době jeho smrti ve společné domácnosti. Rozhodnutím ze dne 20. 6. 2022 žalovaná přiznala žalobkyni od 6. 3. 2022 vdovský důchod ve výši 9 233 Kč měsíčně, jehož výměra byla podle nařízení vlády č. 35/2002 Sb. od června 2022 zvýšena na 9 671 Kč měsíčně. O námitkách žalobkyně proti tomuto rozhodnutí rozhodla žalovaná žalobou napadeným rozhodnutím.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

10. Soud připomíná, že žalobkyně v žalobě uplatnila v podstatě jen jediný žalobní bod, který vymezila tak, že žalovaná byla povinna v rámci zvýšení invalidního důchodu jejího zemřelého manžela při změně stupně invalidity ze stupně druhého na stupeň třetí zohlednit jeho výdělečnou činnost po dobu pobírání invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně a z takto zjištěné výše procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně určit procentní výměru jejího vdovského důchodu.
11. Podle § 49 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění platí, že „[v]dova má nárok na vdovský důchod po manželovi, který a) byl poživitelem starobního nebo invalidního důchodu, nebo b) splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod stanovené v § 29 nebo § 31 odst. 1 anebo zemřel následkem pracovního úrazu.“ Z § 51 odst. 1 a 2 téhož zákona vyplývá, že výše základní výměry vdovského důchodu činí 10 % průměrné mzdy měsíčně a výše procentní výměry vdovského důchodu činí 50 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok manžel (manželka) v době smrti.
12. Pro rozhodnutí o žalobě bylo ve smyslu výše uvedených ustanovení rozhodné určit, na jakou výši procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně měl manžel žalobkyně nárok v době své smrti. V kontextu žalobního bodu vymezeného žalobkyní pak bylo významné zodpovězení otázky, zda je žalovaná povinna v rámci zvýšení invalidního důchodu při zvýšení stupně invalidity zohlednit též případnou výdělečnou činnost poživitele invalidního důchodu v době pobírání invalidního důchodu pro invaliditu jiného stupně.
13. Podle § 41 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění platí, že „[p]ři změně stupně invalidity se nově stanoví výše invalidního důchodu, a to ode dne, od něhož došlo ke změně stupně invalidity. Nová výše procentní výměry invalidního důchodu se stanoví jako součin procentní výměry invalidního důchodu, který náležel ke dni, který předchází dni, od něhož došlo ke změně stupně invalidity, a koeficientu, který se vypočte jako podíl procentní sazby výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění uvedené v odstavci 2, která odpovídá novému stupni invalidity, a procentní sazby výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění uvedené v odstavci 2, která odpovídá dosavadnímu stupni invalidity. Koeficient podle věty první se stanoví s přesností na 4 platná desetinná místa.“
14. Citované ustanovení popisuje mechanismus stanovení nové výše invalidního důchodu při změně stupně invalidity. Zákonodárce při výpočtu nové výše procentní výměry invalidního důchodu zohledňuje (1) procentní výměru invalidního důchodu, který náležel ke dni, který předchází dni, od něhož došlo ke změně stupně invalidity, a (2) koeficient, který se vypočte jako podíl (a) procentní sazby výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění, která odpovídá novému stupni invalidity, a (b) procentní sazby výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění, která odpovídá dosavadnímu stupni invalidity.
15. Z právě uvedeného vyplývá, že při změně stupně invalidity se invalidní důchod nově nevypočítává (například s ohledem na výdělečnou činnost poživitele invalidního důchodu), ale dochází toliko ke změně výše procentní výměry v poměru koeficientu, který odpovídá podílu nové a původní výše procentní sazby. Mechanismus výpočtu výše invalidního důchodu při změně stupně invalidity tak plně odpovídá koncepci jediného invalidního důchodu odlišeného pouze jednotlivými stupni invalidity. Pro úplnost je potřeba připomenout, že při změně stupně invalidity (a s tím spojené změně výše invalidního důchodu) se nezkoumá ani podmínka potřebné doby pojištění rozhodná pro vznik nároku na jiný stupeň invalidity (§ 40 zákona o důchodovém pojištění). Ke shodnému výkladu

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

stanovení výše invalidního důchodu při změně stupně invalidity dospěl i Nejvyšší správní soud, který v rozsudku ze dne 29. 4. 2021, č. j. 8 Ads 229/2019-28, uvedl, že „... pokud je rozhodnuto o nároku na invalidní důchod, který je stále trvající, konkrétní výše důchodu se i přes změnu podstatných okolností (vč. zdravotního stavu) odvíjí od toho, v jaké výši byl stanoven při vzniku nároku na invalidní důchod (při vzniku invalidity). ... Jakékoliv následné změny, a to jak ve smyslu stupně invalidity, tak ve smyslu konkrétní výše přiznaného invalidního důchodu měsíčně ..., nevedou k novému zjišťování okolností, které byly rozhodné v okamžiku vzniku nároku na invalidní důchod.“

16. Procentní sazba výpočtového základu se počítá za každý celý rok doby pojištění. Zemřelý manžel žalobkyně byl uznán invalidním od 11. 11. 2010 (invalidní důchod mu byl přiznán od 10. 12. 2010). Rozhodné období, za které mohou být vyměřovací základy započítány, tak představují roky 1986 až 2009. Rok 1986 byl prvním a rok 2009 posledním kalendářní rokem, za který byl evidován vyměřovací základ. Invalidní důchod zemřelého manžela žalobkyně pro invaliditu druhého stupně podle rozhodnutí žalované ze dne 12. 10. 2012 činil 5 755 Kč měsíčně, z toho základní výměra 2 170 Kč a procentní výměra 3 585 Kč. V důsledku valorizací činil jeho invalidní důchod k 11. 1. 2022, tedy k datu změny stupně invalidity na invaliditu třetího stupně, částku 9 233 Kč měsíčně, z toho základní výměra 3 900 Kč a procentní výměra 5 333 Kč. Při přepočtu invalidního důchodu v důsledku zvýšení stupně invalidity byl rozhodný koeficient stanovený podílem procentní sazby výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění, která odpovídá třetímu stupni invalidity [tj. podle § 41 odst. 2 písm. c) zákona o důchodovém pojištění 1,5 %], a procentní sazby výpočtového základu za každý celý rok doby pojištění, která odpovídá druhému stupni invalidity [tj. podle § 41 odst. 2 písm. b) zákona o důchodovém pojištění 0,75 %], s přesností na 4 platná desetinná místa. Koeficient pro přepočet procentní výměry invalidního důchodu je v případě zemřelého manžela žalobkyně 2 (1,5 / 0,75). Procentní výměra výše invalidního důchodu při změně stupně invalidity odpovídá součinu dosavadní procentní výměry invalidního důchodu a koeficientu stanoveného výše uvedeným způsobem. Procentní výměra výše invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně proto byla v případě zemřelého manžela žalobkyně stanovena jako $5\,333 \cdot 2$, a činila tak 10 666 Kč měsíčně.
17. Pro určení výše vdovského důchodu je rozhodný součet základní výměry ve výši 10 % průměrné mzdy měsíčně a procentní výměry ve výši 50 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok manžel v době smrti. Podle § 3 nařízení vlády č. 356/2021 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2020, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2020, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2022 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2022 a o zvýšení důchodů v roce 2022, činila výše základní výměry vdovského důchodu v roce 2022 částku 3 900 Kč.
18. Vdovský důchod žalobkyně byl stanoven jako součet základní výměry ve výši 3 900 Kč a procentní výměry ve výši 5 333 Kč ($10\,666 / 2$), celkem 9 233 Kč měsíčně. Podle § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 35/2022 Sb., o druhém zvýšení důchodů v roce 2022, byla procentní výměra (vdovských) důchodů přiznaných v období od 1. 6. 2022 do 31. 12. 2022 zvýšena o 8,2 %. Procentní výměra vdovského důchodu žalobkyně po tomto zvýšení činila 5 771 Kč.
19. Lze tedy uzavřít, že žalovaná postupovala správně, jestliže výši invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně zemřelého manžela žalobkyně vypočetla bez přihlédnutí k jeho výdělečné činnosti během pobírání invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně a z takto zjištěné procentní výše jeho invalidního důchodu stanovila procentní výši vdovského důchodu žalobkyně. Pro úplnost lze připomenout, že žalovaná postupovala správně též při Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

výpočtu základní a procentní výměry vdovského důchodu žalobkyně a zohlednila i mimořádné zvýšení důchodů v roce 2022.

20. Soud nijak nezpochybňuje tíživost životní situace, v níž se žalobkyně v důsledku ztráty životního partnera (manžela) ocitla, nicméně zákonem stanovená pravidla stanovení výše vdovského důchodu neumožňují tuto skutečnost zohlednit. K námitce žalobkyně, že její vdovský důchod dostatečně nereflektuje příjem jejího manžela po dobu jeho života, soud opakuje, že žalovaná přiznala žalobkyni vdovský důchod ve výši plně odpovídající příslušným ustanovením zákona, přičemž vycházela z výše procentní výměry invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, který byl přiznán zemřelému manželovi žalobkyně. Žalovaná tedy v zákonem stanoveném rámci plně reflektovala výši příjmů manžela žalobkyně; jiné jeho výdělky podle platné právní úpravy zohlednit nemohla. Ani tyto námitky proto nejsou důvodné.
21. Žalobkyní namítané porušení „příslušných ustanovení“ správního řádu, zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a zákona o důchodovém pojištění zjištěno nebylo. Soud se neztotožnil ani s námitkou porušení práva na spravedlivý proces, práva vlastnit majetek a legitimního očekávání nabytí majetku. Žalovaná v řízení postupovala podle platných a účinných právních předpisů, které správně určila i aplikovala, aniž by žalobkyni zkrátila na jejích procesních právech. Z mylného výkladu ustanovení zákona o důchodovém pojištění, na základě kterého žalobkyně patrně nabyla dojem, že při zvýšení invalidního důchodu v důsledku změny stupně invalidity má žalovaná zohlednit též výdělečnou činnost poživatele invalidního důchodu v době pobírání invalidního důchodu pro invaliditu původního stupně, pak nelze dovozovat ani porušení práva žalobkyně vlastnit majetek, resp. porušení legitimního očekávání nabytí majetku.
22. Veden výše uvedenými úvahami soud vyhodnotil žalobu v mezích uplatněných žalobních bodů jako zcela nedůvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
23. Soud v souladu s § 52 odst. 1 s. ř. s. neprovedl žalobkyní navržené dokazování evidenčními listy důchodového pojištění a přehledem příjmů od společností AZ Textil výrobní družstvo, AZPO Holding, JAW.cz, Severostav spol. s r. o. a AZPO Group s. r. o. ani dokumentem nazvaným Příjem za dobu nemocenské, a to pro nadbytečnost. Soud nepřehlédl, že část těchto dokumentů je součástí správního spisu, jímž se ve správním soudnictví dokazování neprovádí. Dále soud vycházel z toho, že žalovaná založila napadené rozhodnutí na právním názoru, že rozhodné období, za které jsou započítány vyměřovací základy, je období let 1986 až 2009 a žádné další vyměřovací základy získané v období po vzniku invalidity nemohou být započteny. Tento právní názor se ukázal správným, tudíž je navržené dokazování směřující k prokázání příjmů zemřelého manžela žalobkyně v období, kdy pobíral invalidní důchod, nadbytečné. Pro úplnost soud dodává, že toto dokazování by bylo nadbytečné i v situaci, že by se předmětný názor žalované ukázal nesprávným, neboť v takovém případě by soud musel napadené rozhodnutí zrušit a dokazování by doplnila žalovaná. Pro posouzení důvodnosti žaloby pak soudu plně postačoval obsah správního spisu, a proto všechny uvedené důkazní návrhy shledal nadbytečnými.
24. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch a žalované náhrada nákladů řízení ze zákona nepřísluší, proto soud vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

Proti tomuto rozhodnutí **lze** podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 611/6, 657 40 Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ústí nad Labem 6. června 2023

Ing. Mgr. Martin Jakub Brus v.r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.